

[0390]

Hwerom't Alva lake

It fers fan 'en Dokkumerwaldtsjer' (Hjerre Gjerrits van der Veen) yn *Iduna* (1870) s. 177-183 hat Wadman tsjuster en ûnbigryplik neamd: '*Dokkumery* sil wol in satire op Dokkum en de Dokkumers wêze, mar sa tsjuster fan tael en thematyk, dat der kop noch sturt oan to finen is' (A. Wadman, *Hjerre Gjerrits van der Veen, libbensgong fan in skoalmaster*, Drachten 1955, s. 225). Safolle kin der, tinkt my, yndied wol fan sein wurde, dat it faek de kant útgiet fan de teltsjes, dy't wy „Dokkumers" neame en dy't troch J.J. Kalma yn in lytse monografy bihannele binne : sa kenne wy de protters, en ek de kreeft, dy't yn de tredde en fjirde strofe nei foaren komme; mar der binne ek rigels, dy't lykje to slaen op stikjes, dy't alteast yn ús tiid net mear mei it âlde stedtsje forboun wurde. Yn strofe 13 lêze wy bygelyks in rigel (‘mannich berntsje kaem fen man'), dy't mûglik forbân hâldt mei de wiidforsprate anekdoate fan de sukkel, dy't miende dat er in bern krije soe, wylst yn strofe 11 praet wurdt fan in Dokkumer brêge, mei de ynskripsje ‘Deze brug is hier gebouwd.' It sil yndied net tafalle om krekt to witten, hwat Hjerre Gjerrits allegear bidoeld hat, doe't er dat fers delskreau, mar soms kinne wy dochs wol sahwat biseffe, hwer't er hinne woe en hwat er yn 't sin hie, al is de saek ús ek dan net folslein klear. Dat is bygelyks sa yn strofe 15 en 16, dêr't in snoek op it aljemint komt. Wy lêze dêr:

Straft wol mannich wise yet
't Snoekjen fulle better,
't Hinser, dat de wortel bît
Net mei brek [= brea?] end wetter!

(‘t Snoekje út 't skiedboek is to boas
In to tere saken;
Hwet in Dokk'mers laken oars
Um't ek Alva lake.)

Ik wol net rjocht leauwe, dat ús dichter yn dizze rigels in “Dokkumer” yn 't sin hie; hy tocht earder oan hwat oars. De earste fjouwer rigels wit men net folle mei to bigjinnen, mar yn de twadde strofe komt Alva op 'e lappen. Sels laitsjende. En hwerom lake Alva?

Yn dat stik bringt in anekdoate út de Hollânske samling *De Geest van Jan Tamboer*, dy't lang lêzers foun hat (de lêste printinge forskynde yn 1824 by B. Koene to Amsterdam), útkomst. Wy fine him op s. 60 fan it boekje, dat ik rieplachte haw yn in 17de-ieuske edysje (Amsterdam s.j.) ûnder de titel *Wat raars*:

'Men zegt dat Duc d'Alba / zo langh hy in Nederland Geregeerd heeft / maar eens heeft Gelagt: 't Welk om dit navolgende geschiede: Eens in zeker Dorp / zyn-

de / daar een Meid een groote Snoek tegens een houte Schutting schoon maakten / in dewelke een rond Gat was / daar een kwast was uitgevallen / zo kwam daar bij geval een Soldaat te Wateren / die zyn Tuig door het voorgemelde Gat stak. De Meid dit ziende / opende den Bek van de Snoek en gaf hem dit Pronkertje te zwelgen / het welk hy wel styf vast hield. De Soljer aan de ander zyde van de Schutting Kampriole beginnende te Springen / maakte zulk Gebaar / dat al het Volk daar omtrent uit kwam / om te zien wat daar gaande was; Dewelke ziende / dat onze Maat also gestelt was / begosten overluid te Lachgen / zonder hem hulp te bieden. De Duc kwam mee op dat Gerugt uit / dewelke ziende dat Schouw-Spel / kost hem niet / gelijk de anderen /van Lachgen onthouden / dog Gebood / dat men hem zou los maken / het welk nog even van pas kwam / want had hy wat langer vast gehouden / hy had hem het heele hagje afgezet'.

Nou witte wy alteast, hwerom't Alva lake! En wy witte meiens hoe't wy Hjerre Gjerrits' rigels útlizze moatte : hja moatte wol slaen op hwat ûngeregelde tastannen yn Dokkum, dat wy meiskien in Peyton Place avant la lettre neame moatte. Hja mochten in bytsje sleau wêze, de Dokkumers, op erotysk mêd koene se faeks aerlichheid meidwaen. En Hjerre Gjerrits koe it net rjocht litte om dat yn syn *Dokkumery* gnizend fêst to stellen.

G. N. Visser.